

UN OFIȚER BIHOREAN PARTICIPANT LA CEL DE-AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL — CĂPITANUL IULIU I. GAVRILETE

de

GABRIEL MOISA

În colecția secției de istorie a Muzeului Țării Crișurilor din Oradea se găsesc mai multe manuscrise aparținând unor foști combatanți pe frontul celui de-al doilea război mondial. Mărturiile lor, inedite și foarte interesante în același timp, vor face obiectul unei serii de restituiri memorialistice publicate în anuarul orădean. Una dintre cele mai interesante mărturii este cea a lui Iuliu I. Gavrilete, originar din Vașcău, Bihor, căpitan în armata română, participant la confruntările celui de-al doilea război mondial imediat după 23 august 1944.

Publicarea acestui gen de izvor istoric ni se pare esențială pentru reconstituirea trecutului imediat cu atât mai mult cu cât însemnările creatorului de sursă documentară ne ajută să pătrundem în mijlocul evenimentelor și să le înțelegem așa cum au fost ele. Informațiile oferite de manuscris sunt noi și văd pentru prima dată lumina tiparului. Suntem de asemenea pentru întâia oară în fața unui Carnetel cu însemnări de pe front al unui ofițer bihorean combatant activ la cea de a doua mare conflagrație mondială a secolului XX¹. Carnetul de însemnări al lui Iuliu I. Gavrilete, cel pe care îl publicăm acum², începe cu data de 23 martie 1944, data mobilizării sale, și se încheie la 8 decembrie 1945, când căpitanul Gavrilete reîntră definitiv în viața civilă. În cele 21 de luni acoperite de document acesta notează aproape zilnic tot ceea ce lui i se pare semnificativ pentru acea zi, de la scrisorile pe care le primea sau le scria acasă și până la kilometri de marș făcuți în ziua respectivă. În fine căpitanul Gavrilete își notează diferite aspecte cotidiene din viața unui ofițer român de pe front. Aflăm, după cum vom vedea mai încolo, orele la care se porneau marșurile, conținutul raniței de război a ofițerului³, ceea ce gândea militarul român și nu în ultimul rând nivelul de cuprindere al cunoștințelor unui comandant de pluton vizavi de desfășurarea ostilităților la nivel mondial. Vom sesiza din aceste aspecte și din altele de acest gen că armata română era ritmic informată cu privire la desfă-

¹ *Carnetul Ofițerului de rezervă*, Colecția Muzeului Țării Crișurilor, Secția de Istorie, nr. inv. 3173.

² Pe lângă acest carnetel care cuprinde perioada în care a fost combatant pe frontul de apus, Iuliu I. Gavrilete mai are încă două asemenea carnete, ante 1944, care vor face obiectul unei alte apariții tipărite în următorul nr. al anuarului *Crisia*.

³ *Carnet de însemnări*, manuscris (în continuare M.s.s.), Colecția Muzeului Țării Crișurilor, Secția de istorie, nr. inv. 3176.

șurarea celor mai importante momente ale celui de-al doilea război mondial.

Iuliu I. Gavrilete s-a născut la 4 noiembrie 1909 la Vașcău — Bihor⁴, fiul lui Gavrilete Ioan și Gavrilete Suzana⁵ din aceeași localitate, domiciliat în Vașcău, județul Bihor. Era absolvent al Școlii Normale de băieți din Oradea în urma căreia primise diploma de învățător⁶, meserie ce o profesă la școala din Vașcău. În această calitate are o activitate extrem de laborioasă în zonă. Pe lângă activitatea de la catedră el desfășoară unele acțiuni remarcabile și în sfera de acțiune a Astrei bihorene. Aceasta a urmărit consecvent, mai ales după 1 aprilie 1939, când conform noii sale organizări despărțământul bihorean al acestei instituții aparține de centrala ASTREI — Serviciul Social — Secția Ținutul Someș, refacerea rețelei de cămine culturale în Bihor prin reînvierea vechilor cămine înființate de Fundația Regală și înființarea altora noi⁷. Iuliu I. Gavrilete se va angrena și el în această acțiune luând inițiativa înființării Căminului Cultural din Vașcău ale cărui baze vor fi puse de el începând cu 3 iunie 1939 și al cărui director va fi⁸. De asemenea va iniția organizarea unui Muzeu de etnografie în localitate găsimu-l în acest sens în legătură cu renumitul profesor etnograf din Sibiu, Romulus Vuia⁹ a cărui adresă o găsim între însemnările sale. Nu în ultimul rând civilul Gavrilete va fi cel care va pune bazele și va coordona decenii de-a rândul corul parohiei ortodoxe din Vașcău.

Apropierea de anii 40 îl va aduce și pe învățătorul Iuliu I. Gavrilete tot mai mult în tangență cu problemele veacului său. Începând cu anul 1936 el va fi chemat periodic la concentrare, la Bacău și Constanța, când i se va și acorda gradul de sublocotenent în rezervă. Prima concentrare este la Centrul 9 de Jandarmi din Bacău unde primește Carnetul ofițerului de rezervă care va fi în posesia lui și completat la zi până în 1945 la demobilizare¹⁰. El are carnetul nr. 2 al Corpului 9 de Jandarmi de instrucție din Bacău pe anul 1936. În fiecare an în cursul lunii martie rezervistul Gavrilete era obligat a se prezenta personal sau a trimite pentru vize carnetul propriu la cercul de recrutare județean Bihor pentru a se lua la cunoștință de eventuala schimbare a domiciliului acestuia¹¹. La prima concentrare, mai 1936, este repartizat pentru pregătire la specialitatea *Comandant de pluton* și înaintat la gradul de sublocotenent în rezervă¹². În mai 1939 îl găsim din nou concentrat la Centrul 9 de In-

⁴ Iuliu I. Gavrilete a murit la sfârșitul lunii octombrie 1997, în etate de 88 de ani, după o lungă suferință. Tocmai de aceea această restituire a însemnărilor sale pentru a putea fi cunoscute de un public cât mai larg ni se par binevenite întru cinstirea memoriei celui care a contribuit prin cuprinderea capacităților sale la ridicarea a numeroase generații de intelectuali din zona Vașcăului și a participat activ la cea mai mare grozăvie a secolului nostru.

⁵ *Carnetul ofițerului de rezervă, idem.*

⁶ *Ibidem.*

⁷ Lucia Cornea, *Principalele direcții de activitate ale Astrei bihorene în perioada interbelică*, Crisia, XXIV, Oradea 1994, p. 190.

⁸ *Ibidem*, p. 193.

⁹ *Carnețel de însemnări, idem.*

¹⁰ *Carnetul ofițerului de rezervă, idem.*

¹¹ *Ibidem.*

¹² *Ibidem.*

structură din Bacău la fel ca și în mai 1940¹³. La începutul lunii septembrie 1940 sublocotenentul Gavrilete este mobilizat în baza ordinului de zi nr. 200 din 1940 când la 6 septembrie depune jurământul de credință față de noul rege al României, Mihai I, tot la Centrul 9 de Instrucție de Jandarmi din Bacău¹⁴. De aici încolo concentrările la care a luat parte au fost din ce în ce mai frecvente: ianuarie, mai, august 1941, în mai fiind înaintat la gradul de locotenent în rezervă¹⁵. Din acest moment urmează o pauză de circa doi ani până în octombrie 1943 când îl găsim concentrat la Constanța. La 23 martie 1944 Iuliu I. Gavrilete primește ordinul de mobilizare¹⁶, și este încadrat în Compania 132 Poliție din Divizia a 9-a Infanterie a Armatei a 4-a române tot în Constanța¹⁷. La 26 august 1944, la trei zile după momentul cotelurii românești din cel de-al doilea război mondial intră în serviciul operativ. La 8 noiembrie cu ocazia serbărilor prilejuite de ziua regelui este înaintat la gradul de căpitan. Căpitanul Gavrilete se integrează perfect în unitatea pe care o conduce — Compania 132 Poliție — și este apreciat de superiorii săi dar și de subalterni. La scurt timp însă, 2 decembrie 1944 este mutat la Compania 74 Poliție din aceeași divizie și armată¹⁸. Aici nu stă decât o lună pentru că începând cu 1 ianuarie 1945 revine la vechiul său pluton din compania 132 Poliție. În urma parcurgerii filelor carnetului său deducem că încadrat în cele două companii amintite mai sus Iuliu I. Gavrilete a parcurs aproape 2 000 de km împreună cu armata română până în Cehia de astăzi, atingând linia de demarcație cu anglo-americanii¹⁹. La 31 iulie 1945 căpitanul Gavrilete din Vașcăul Bihorului este desconcentrat prin Ordinul de zi nr. 165 din 1945 de la Compania 132 Poliție²⁰.

Trebuie remarcat că în această perioadă, sublocotenentul, locotenentul apoi căpitanul Iuliu I. Gavrilete a fost decordat sau citat prin ordin de zi pe unitate de patru ori:

1. *Coroana României*, clasa a V-a cu spadă și panglică de *Virtute Militară* prin Ordinul de zi nr. 212 din 1945 al Diviziei 9 Infanterie.

2. *Steaua României*, clasa a V-a în gradul de cavaler cu spadă și panglică de *Virtute Militară* prin Ordinul de zi nr. 253 din 1945 al Diviziei 9 Infanterie.

3. Citat prin Ordin de zi nr. 241 din 1945 al Diviziei 9 Infanterie.

4. Citat prin Ordin de zi nr. 63 din 1945 al Diviziei 9 Infanterie pentru spiritul de abnegație și sacrificiu pe câmpul de luptă²¹.

Carnetulul cu însemnări al lui Iuliu I. Gavrilete începe după cum am mai spus mai sus cu data de 23 martie 1944 ziua în care este mobilizat pentru acțiuni operative și se încheie la 8 decembrie 1945 când acesta revine întrutotul la obligațiile lui civile. Deși acest lucru se întâmplă încă la 15 septembrie 1945 când revine la catedră am mers cu publicarea în-

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ *Ibidem*.

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ *Carnetul de însemnări, idem*.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ *Ibidem*.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ *Carnetul ofițerului de rezervă, idem*.

semnărilor până la 8 decembrie pentru a nu disloca unitatea materialului și a sesiza modul în care Gavrilete se adaptează vieții civile.

Conținutul însemnărilor lui Iuliu I. Gavrilete — (23 martie 1944—8 decembrie 1945):

- 23 martie 1944 — *Sunt chemat la mobilizare. Predau gestiunea Comitetului școlar lui Mușeț Nicolae. Predau direcțiunea*²².
- 26 martie 1944 — *Plec la Constanța mobilizat.*
- 27 martie 1944 — *Ajung seara la București și toată noaptea stau numai în picioare căci peste tot se stă numai în picioare căci peste tot sunt numai refugiați și evacuați.*
- 28 martie 1944 — *După o călătorie grea ajung la Constanța.*
- 29 martie 1944 — *Scriu acasă carte poștală, la Andrițoi, Filipescu, Leana.*
- 2 aprilie 1944 — *Plătesc la hotel 24 lei.*
- 3 aprilie 1944 — *Mă mut la Căminul Învățătorilor.*
- 4 aprilie 1944 — *Bucureștii bombardat.*²³
- 5 aprilie 1944 — *Ploieștii bombardat.*²⁴
- 6 aprilie 1944 — *Dator la Flueraș — 2 160 lei. Carte poștală lui Ambroxiu (indescifrabil). Alarmă la Constanța.*
- 8 aprilie 1944 — *Sfeter sorei — 5 000 lei. Plic sorei (text indescifrabil).*
- 9 aprilie 1944 — *Plec în delegație la Târgșor cu cpt. Traian Dumitrescu.*
- 11 aprilie 1944 — *Oprit o zi la București la Groza.*
- 12 aprilie 1944 — *Dl. mareșal (I. Antonescu) la Constanța.*
- 14 aprilie 1944 — *Plec în continuarea delegației la Constanța.*
- 15 aprilie 1944 — *Alarmă pe tren la Galați. La Slatina Jili (!!!!) plecat. Bucureștiul bombardat.*
- 16 aprilie 1944 — *Alarmă antiaeriană. La Piatra Olt schimb trenul pentru Craiova, T. Severin fiind bombardat. Mă întâlnesc cu cpt. r. Popovici din Dumbrăvița de Codru — Bihor (ziua de Paști).*
- 17 aprilie 1944 — *La Craiova alarmă. Trimis urările de Paști.*
- 18 aprilie 1944 — *Plec din Craiova. Alarmă pe tren.*
- 19 aprilie 1944 — *Sosesc la București. Dorm la garnizoană.*
- 20 aprilie 1944 — *Plecare la Brașov.*
- 21 aprilie 1944 — *Sosesc la Brașov. Alarmă.*
- 22 aprilie 1944 — *Mă înapoiez la Constanța.*
- 24 aprilie 1944 — *Bucureștiul bombardat.*

²² Iuliu I. Gavrilete era învățător în Vașcău dar în același timp era și directorul școlii și în consecință gestionarul Comitetului școlar din Vașcău.

²³ Este vorba despre primul bombardament masiv al Bucureștiului de către anglo-americani la 4 aprilie 1944.

²⁴ Același lucru ca și în cazul Bucureștiului, acum zona petrolieră a României, valea Prahovei cu orașul Ploiești sunt supuse unui prim mare bombardament — 4 aprilie 1944.

- 25 aprilie 1944 — Plic sorei.
- 28 aprilie 1944 — Soldă — 39 000 lei din care 12 000 lei acasă.
- 2 mai 1944 — Brăila. Strada Berlescu la casa Oancea. La Brăila 1 700 de lei (donează) ptr. Catedrala Sf. Nicolae.
- 3 mai 1944 — Fetesti, Tândărei, Făurei.
- 4 mai 1944 — Bucureștiul bombardat.
- 5 mai 1944 — București, Câmpina, Ploiești bombardate.
- 7 mai 1944 — Bucureștiul bombardat.
- 9 mai 1944 — Plic de la sora.
- 11 mai 1944 — Plic sorei.
- 13 mai 1944 — Plec iar la Brăila. Carte poștală la Aiud.
- 14 mai 1944 — Sosit la Brăila bine. Călătorie grea la înapoiere.
- 17 mai 1944 — Telegramă: tata grav bolnav.
- 18 mai 1944 — Dator — Flueraș 3 500; Companie — 13 000.
- 19 mai 1944 — Plic de la Creța. Trimit acasă 15 000 lei.
- 20 mai 1944 — Carte poștală acasă. Soldă: 21 000 (12 000 lei împrumut), 16 000 lei datorie la Companie, 5 000 la Flueraș.
- 21 mai 1944 — La Carmen Sylva cu garda de onoare pentru înscăunarea episcopului Cezarie Păunescu.
- 22 mai 1944 — Plic de la sora.
- 23 mai 1944 — Carte poștală de la fratele. Carte poștală fratelui.
- 25 mai 1944 — (Ziua eroilor) La Cimitirul eroilor din Constanța.
- 26 mai 1944 — Carte poștală acasă, lui Jili, lui Niță.
- 30 mai 1944 — Plec seara la Brăila.
- 31 mai 1944 — Vizitez Lucul Sărat. Foarte frumos lac.
- 3 iunie 1944 — Soldă — 33 000 lei, — 10 000 masa, 1 000 draperia, 500 fratelui.
- 10 iunie 1944 — Plec spre casă pe 10 zile.
- 12 iunie 1944 — Ajung acasă. Tata grav bolnav.
- 13 iunie 1944 — Cu sora la Arad.
- 14 iunie 1944 — A murit tata. 1881—1944; 63 de ani.
- 16 iunie 1944 — Înarmorântarea tatei. Preot Hirțea Terebenț²⁵.
- 21 iunie 1944 — Împrumut 45 000 lei la „Stejarul”.
- 22 iunie 1944 — Plec spre Constanța.
- 24 iunie 1944 — Ajung la Constanța.
- 25 iunie 1944 — Carte poștală lui Jili, Niță, Aurel, S. Popovici.
- 26 iunie 1944 — Plic sorei, fratelui.
- 30 iunie 1944 — Carte poștală sorei lui Vaida.
- 3 iulie 1944 — Carte poștală fratelui.
- 6 iulie 1944 — Carte poștală Vichi, Filipescu, Aurel, Dobre.
- 8 iulie 1944 — Carte poștală fratelui și lui Ica.

²⁵ Este vorba despre preotul ortodox Nicolae Hirțea-Terebenț din parohia Vașcău, prieten de familie cu învățătorul Iuliu I. Gavrilete.

- 12 iulie 1944 — *Carte poștală lui Jili, Niță, Mama. Plic fratelui cu carte.*
- 18 iulie 1944 — *Carte poștală de la vărul Ion, Filipescu.*
- 19 iulie 1944 — *Plic părintelui Hirțea. Carte poștală sorei.*
- 20 iulie 1944 — *Plic de la N. Zomonită — Cugir.*
- 24 iulie 1944 — *Ilustrație lui Andreiu.*
- 25 iulie 1944 — *Plic Lenuței.*
- 26 iulie 1944 — *Carte poștală Aurel, fratele.*
- 30 iulie 1944 — **Dezlegarea tatei**
- 31 iulie 1944 — *Carte poștală acasă.*
- 1 august 1944 — *Plec la Basarabi fiind mutat de la Constanța.*
- 11 august 1944 — *Solda — 33 186 lei din care 10 323 la Popotă, 15 000 la masă, 3 000 dotare, 1 400 carte.*
- 15 august 1944 — *Serbare la pădurea Basarabi. Echipa de propagandă.*
- 18 august 1944 — *Plic de la Nora. Carte poștală de la Ținca.*
- 20 august 1944 — *Plic Nora. Bombardament la Constanța.*
- 21 august 1944 — *Constanța bombardată, Portul la fel. Îngrijorare mare.*
- 24 august 1944 — *Armistițiul.*
- 26 august 1944 — *Plecăm din Basarabi un detașament precursor.*
- 28 august 1944 — *Plecăm spre București. Sosim la Herăstrău. Sosim la Afumați. Carte poștală acasă.*
- 29 august 1944 — *Ziua de naștere a sorei. Apar rușii.*
- 30 august 1944 — *Mutați la Ștefănești.*
- 31 august 1944 — *Mutați la Buftea.*
- 2 septembrie 1944 — **Dezarmați. Eroare Rușii mi-au furat tot bagajul. Am rămas cu mâinile goale²⁶**
- 3 septembrie 1944 — *În pădure la 2 km am găsit rămășițele coloanei, mașini transmisiuni luate de ruși de la noi.*
- 4 septembrie 1944 — *Carte poștală acasă.*
- 5 septembrie 1944 — *Plecăm de la Buftea.*
- 7 septembrie 1944 — *Sosim la Sibiu. Alarmă. Podul de la Tâlmăciu rupt. Carte poștală acasă și doamnei Laslău Blaea și Mateaș.*
- 8 septembrie 1944 — *Plecăm din Sibiu.*
- 9 septembrie 1944 — *Copșa Mică (8 morți). Debarcăm în Mediaș.*
- 10 septembrie 1944 — *Noaptea: Mediaș, Blăjel, Bazna, Boian, Cornești. Morți pe ulițe.*
- 11 septembrie 1944 — *Cornești. Bombardament aerian. Control la Adămuș și Dămbău.*

²⁶ Iuliu I. Gavrilete notează în însemnările sale tot ceea ce i-au furat rușii la 2 septembrie 1944, scriind în dreptul fiecărui obiect furat valoarea în lei a acestuia — peste 86 000 lei astfel:

— 1 rând haine civile, 1 cămașă, 2 șervete. 1 per. pantofi negri, 5 izmene. 3 cămăși kaki, 1 cască, 1 pereche pantaloni, 1 manta, 1 veston, 1 flanelă, 1 cojocel, 4 sufertașe, 1 lighean, 2 pături, 2 cearșafuri, 1 ceas deșteptător, 1 trusă bărbierit, 1 perie cap, haine, pastă dinți, art. toaletă, cărți: calendar universul, Istoria artelor, București, casetă cu măruntișuri, 100 pachete țigări.

- 12 septembrie 1944 — *Control la Cetatea de Baltă. Pe jos pe c.f. (calea ferată).*
- 13 septembrie 1944 — *Plecăm la Târnăveni. Devastări prin locuințele civililor.*
- 14 septembrie 1944 — *Plecăm de la târnăveni.*
- 15 septembrie 1944 — *Târnăveni, Seuca, Gănești, Mica.*
- 18 septembrie 1944 — *Mica — bine.*
- 19 septembrie 1944 — *Compania la Cucerdea. Bombardament în sat.*
- 20 septembrie 1944 — *Plecăm iar la Târnăveni cu eșalonul doi.*
- 21 septembrie 1944 — *Cumpărături de toaletă — 2 000 lei. La Gimnaziu.*
- 22 septembrie 1944 — *Popotă bună, vin.*
- 24 septembrie 1944 — *Plecăm la Cipău. Solda 24 500. Flueraș — 700, acasă — 15 000, (indescifrabil) — 6 000, rest — 2 000.*
- 25 septembrie 1944 — *Pe poziție, peste Mureș în baraj pe linia infanteriei.*
- 26 septembrie 1944 — *La ferma Sângeorgiu. Bombardament de artilerie.*
- 27 septembrie 1944 — *Plouă toată ziua. Branduri (!!!) tot timpul.*
- 28 septembrie 1944 — *Mizerie, ploaie, artilerie. Cota 495, 463, cer victime.*
- 29 septembrie 1944 — *Sub bombardament de artilerie.*
- 30 septembrie 1944 — *Ne retragem la Târnăveni pentru refacere.*
- 1 octombrie 1944 — *Dorm la Flueraș.*
- 3 octombrie 1944 — *Încă o zi la Târnăveni. (Coca Vasilescu, str. A. Iancu nr. 2.)*
- 5 octombrie 1944 — *La ora 5,30 plec cu Compania pe Jos: Târnăveni, Herepca, (indescifrabil), Fănău. De la Fănău seara la 9 plec tot pe jos 15 km. la Ocna Mureș. O noapte în Uioara.*
- 7 octombrie 1944 — *La ora 12 plecăm pe jos: Uioara—Unirea—Turda — 25 km. Ajungem noaptea la 12.*
- 8 octombrie 1944 — *De la Turda în baraj la Oprișeni, Poiana, Arieșeni.*
- 9 octombrie 1944 — *Poiana, înapoi la Turda la Sc. Națională. Carte poștală acasă.*
- 11 octombrie 1944 — *Plecăm spre Apahida, ora 5,30 pe la Aiton, Bojul, Cojocna, Cora, Apahida — 35 de km pe jos și ploaie. La ora 15 am trecut granița de la 1940.*
- 12 octombrie 1944 — *Apahida.*
- 13 octombrie 1944 — *Plecăm la Câmpenești — 8 km.*
- 14 octombrie 1944 — *La Teiurdei 8 km prin Borșa la Vultureni — 15 km.*
- 15 octombrie 1944 — *Carte poștală acasă. Mai departe Vultureni, Todora, Aștileu M., Voivodenii, Dragul, Ilida, Racăș tot pe jos — 35 km. Poduri aruncate în aer.*

- 16 octombrie 1944 — *Carte poștală acasă lui Filipescu, Vichi. In continuare Racăș, Gâlpoaia — 10 km.*
- 17—18 octombrie 1944 — *Gâlpoaia, Romița, Brusturi, Creaca, Brebi, Mirșid, Crișeni, Cristur, Doba Mare, Bocșița — 40 km. La Bocșița suntem obligați de inamic să mai stăm o zi. Avem răniți.*
- 19 octombrie 1944 — *Bocșița, Hodod — pe creasta de munte — 20 km.*
- 20 octombrie 1944 — *Hodod — comună mare, bogată, unzurească.*
- 21 octombrie 1944 — *Hodod, Bodand, Corund. Plouă toată ziua. Nevoii mari.*
- 22 octombrie 1944 — *Corund, Supurul, Secășeni, Tășnad, Căuș, Copenhenciu, pe jos pe noroi, foarte greu — 35 km. Locotenentul Verlan rănit din motocicletă.*
- 23 octombrie 1944 — *Napoi la Tășnad — ofițer de legătură pe cal — 16 km.*
- 24 octombrie 1944 — *Tășnad — ofițer de legătură. Noaptea la 1—3.*
- 25 octombrie 1944 — *La ora 5 plecăm pe jos și intrăm primi în Careii Mari.*
- 27 octombrie 1944 — *Solda 33 187 lei. Las la Chivari Ioan în Careii Mari un sac cu haine și două valize în păstrare.*
- 28—29 octombrie 1944 — *Trecem frontiera veche în Ungaria: Urziceni, Văláj, Fabiánhaza, Jarmi.*
- 30 octombrie 1944 — *Jarmi, Kantorjános, Baktálorantháza.*
- 1 noiembrie 1944 — *Cartiruire. Mere foarte bune aromate. Baktálorantháza, Romochanháza, Sekely, Berkese, Retközbérenyes.*
- 4 noiembrie 1944 — *Sekely, Nyirbégdony, Nyirposzony, Nyiregyháza, Királytelekiszulo. Cartiruire, Staționare.*
- 6 noiembrie 1944 — *Cu d-l căpitan Otimcelescu în (indescifrabil) pentru îndrumarea ostașilor izolați.*
- 7 noiembrie 1944 — *Staționare. Plic trimis acasă soarei, Coca, Vichi, (indescifrabil), Aurel, Ghiță.*
- 8 noiembrie 1944 — *Staționare.*
- 9 noiembrie 1944 — *Staționăm. Plecăm la Bertholóm.*
- 10 noiembrie 1944 — *Staționăm la castelul grofului Pongratz.*
- 11 noiembrie 1944 — *Staționare.*
- 12 noiembrie 1944 — *Staționare. Plic de la (indescifrabil).*
- 13 noiembrie 1944 — *Carte poștală soarei. Staționare.*
- 14 noiembrie 1944 — *Staționare. Lăsatul secului. Vin Tokay.*
- 15—16 noiembrie 1944 — *I (indescifrabil). Plecăm la Tiszalök — 2 km de Tisa. Culmea stricăciunilor. Casele făcute grajd.*
- 17 noiembrie 1944 — *Plecăm: Tiszalök, trecem Tisa, Csobaj, Báj — 9 km.*
- 18 noiembrie 1944 — *Báj, Prügy — 7 km.*
- 19—20 noiembrie 1944 — *Staționare. Plic de la sora.*
- 21 noiembrie 1944 — *Prügy, Kenez, Töktaltorkony.*
- 22 noiembrie 1944 — *Staționare.*
- 23 noiembrie 1944 — *Plecăm la Toktaszada. Noroi, frig, zăpadă.*

- 24 noiembrie 1944 — *Plic de la sora. Intru cu plutonul în apărare. Dorm în gară.*
- 25—26 noiembrie 1944 — *Staționare. Prima zăpadă. Vin de Tokay.*
- 27 noiembrie 1944 — *Carte poștală acasă. Staționare.*
- 29 noiembrie 1944 — *Soldă — 33 000 lei. Acasă — 20 000 lei, Popotă — 2 000 lei, I(indescifrabil) — 2 000 lei, Stăm pe loc.*
- 30 noiembrie 1944 — *Carte poștală de la Vișan. Plic acasă, Felicitări: Nicolae Dancu, Coroi, vecina și Cula.*
- 1 decembrie 1944 — *Mutat la Compania 74 Poliție (Armata a IV-a).*
- 2 decembrie 1944 — *La Tiszalök.*
- 3 decembrie 1944 — *Bani — 18 500 la mine + 5 000.*
- 4 decembrie 1944 — *Concert de gală dat de Ansamblul armatei sovietice. Foarte frumos. Artă.*
- 5 decembrie 1944 — *Carte poștală acasă.*
- 11 decembrie 1944 — *Plic acasă. Plouă încontinuu.*
- 13 decembrie 1944 — *Trimit 20 000 acasă. Mai am 2 000.*
- 15 decembrie 1944 — *Plic acasă. Carte poștală lui Mișca, Ioane, Gheorghe, Ambroxie, Pecingine, Andrițoi, Vaida.*
- 16 decembrie 1944 — *Echipe de propagandă a Marelui Stat Major: Gribericon, Dorina Drăghici, Nicu Stoienescu, Colea Răutu²⁷.*
- 18 decembrie 1944 — *Abaujszcintő, vii din lanțul Tokaj-ului. Vin mult și bun.*
- 19 decembrie 1944 — *Gază bună.*
- 20 decembrie 1944 — *Cantonamentul f. bun.*
- 22 decembrie 1944 — *Plecăm. Gazda: Szőke Catalin. Ajung seara la Krasznok Vaida.*
- 23 decembrie 1944 — *Itinerar: Ker, Gibért, Encs, Fencsol, Bakta, Kéty, Alsagógy, Isgögi.*
- 24 decembrie 1944 — *Cantonamentul foarte prost.*
- 25 decembrie 1944 — *Parcă n-ar fi Crăciun. Lupte grele.*
- 26 decembrie 1944 — *20 000 lei acasă prin Negrea pe la Sibiu acasă.*
- 27 decembrie 1944 — *Urări de Anul Nou.*
- 28 decembrie 1944 — *Sunt schimbat din nou de la Mavrodin. Vin înapoi la Divizia a 9-a (Comp. 132 P.(oliție).*
- 29 decembrie 1944 — *La castelul frumos întreținut al văduvei grofului Hadik Ianoș.*
- 30 decembrie 1944 — *Carte poștală acasă și fratelui.*
- 31 decembrie 1944 — *Revelionul la castel. Vine dl. general I. Stănculescu noul (indescifrabil).*
- 1—2 ianuarie 1945 — *Staționare.*

²⁷ Apar deja primele semne ale indoctrinării armatei române. Aici este vorba de echipa de propagandă a Marelui Stat Major. Găsim printre alții și pe viitorii cunoscuți artiști Dorina Drăghici și Colea Răutu înregimentați de noul sens al vieții politice românești acestui efort de curățire a armatei române de „concepțiile învechite și retrograde“ ale burghezo-moșierimii.

- 3 ianuarie 1945 — *Carte poștală acasă. Avioane inamice bombardează coloane pe șosea.*
- 4 ianuarie 1945 — *Două plicuri de la sora (30 nov. și 6 dec.). Urcarea dealului (cota 494) spre Gózgő.*
- 5 ianuarie 1945 — *Plic de la Ica.*
- 6—7 ianuarie 1945 — *Staționare. Necazuri de-ale serviciului.*
- 10 ianuarie 1945 — *Plic de la Bubica.*
- 11 ianuarie 1945 — *Carte poștală, acasă sorei, și la Dej.*
- 12 ianuarie 1945 — *Bombardament rusesc toată ziua și noaptea asupra Tarnei.*
- 13 ianuarie 1945 — *Continuarea bombardamentelor.*
- 14—17 ianuarie 1945 — *Staționare.*
- 18 ianuarie 1945 — *Noul Comand. Dl. Cpt. Cârjan I. Petre Mircea.*
- 20 ianuarie 1945 — *S-au găsit pe câmpul de luptă sergent major Picu și soldat Pană Tudor.*
- 21 ianuarie 1945 — *După o lună de staționare plecăm prin Tarna, Udvarnok, Górgő, (16 km) în Cehoslovacia.*
- 22 ianuarie 1945 — *De la Górgő prin Almós, Horskut la Dernó (mine de fier) — 16 km.*
- 23 ianuarie 1945 — *De la Dernó prin Varalya, la Roznava oraș cu 8 000 de locuitori. Mine de fier — 16 km.*
- 24 ianuarie 1945 — *De la Roznava prin Betlór la k. Veszneres, — în continuare. Este sărbătoarea națională. Treccem frontiera din 1938.*
- 25 ianuarie 1945 — *La colonia Ujszógo, dl. maior Igrășanu (indescifrabil). Staționăm.*
- 26 ianuarie 1945 — *După un cantonament bun plecăm prin zăpadă proaspătă și mare prin Vlahova la Dobșina — m-ții Tatra.*
- 27 ianuarie 1945 — *Dobșina, oraș modest de munte minier, poziții foarte frumoase dar f. grele.*
- 28 ianuarie 1945 — *Scrisori de la (indescifrabil), Ica, sora, fratele. Zăpadă mare.*
- 29 ianuarie 1945 — *Pe ger și viscol, pe șosea în munți pentru dezapezirea drumului. Zadarnic. A plecat și dl căpitan Lungu.*
- 30 ianuarie 1945 — *Ora 5 plecarea prin zăpadă grea pe ruta ocultă — Sajo, Rostar, Cilinik, Jeleova — 36 de km. Foarte obositor. Marș 15 ore.*
- 31 ianuarie 1945 — *Continuarea marșului: Lubenik, (indescifrabil), 30 km. Cărare îngustă plină — 15 km cu coloane. Pante foarte grele. Foarte obositor.*
- 1—2 februarie 1945 — *Continuăm drumul — Lubenik, (indescifrabil), 30 km. Cărare îngustă plină cu coloane. Pante foarte grele și foarte lungi. Foarte obositor.*
- 3 februarie 1945 — *Carte poștală fratelui și sorei.*
- 5 februarie 1945 — *Lt. Flueraș la Divizie. Achitat datoria de 500 de lei.*
- 6—7 februarie 1945 — *Staționare, 2 plicuri de la sora. Bine.*

- 8 februarie 1945 — Dau declarație pentru reținerea din soldă, lunar 42 000 de lei pe numele văduvei Amalia Suzana Gavrilete (Mama căpitanului Gavrilete) prin percepția Vașcăului. Carte poștală acasă.
- 12 februarie 1945 — Carte poștală sorei, Nița, Țapu, Vichi, Leanu. Solda 52 648 lei. Reținuți 42 000 pentru familie. La fratele 10 000 lei. Staționare.
- 14 februarie 1945 — Gazda tare de omenie. Este bine. Maria frumoasă dar are doi copii.
- 15 februarie 1945 — Zăpadă mare. Plecăm după amiază la ora 14. Ajungem prin Gasparova, Bujocova la Myto — 16 km. M-ții Tatra.
- 16—18 februarie 1945 — Urmele luptelor în munți. Atacul pistolarilor (schiuri) au produs moartea unui colonel, 2 maiori, 3 căpitani. Prizonier domnul maior Zantea. Alții ostași morți. De lucru cu reclamațiile locuitorilor. Lipsă de fân și grăunțe. Mor cai de frig și foame.
- 19 februarie 1945 — Gazdă modestă la un loc cu dl. slt. Gornescu.
- 20 februarie 1945 — Victime ale luptelor în munți: români, germani — mulți.
- 21 februarie 1945 — Sporesc și mormintele eroilor noștri. Au murit și jandarmi — Vasile Ion, Burleanu C-tin, Dobre Dumitru (sentinelă).
- 25 februarie 1945 — Carte Poștală lui Coroiu la Constanța.
- 26 februarie 1945 — Monitorul Oficial, p. I, nr. 29, din 6.I.1945. I.D. nr. 233, Locotenent de rezervă la gradul de căpitan de rezervă cu data de 8 Nov. 1944: Gavriletea I Iuliu. Decorat cu Ordinul Coroana României cl. a V-a cu spade și panglică de Virtutea Militară (Ord. de zi nr. 154 din 16.II.1945) Plic sorei.
- 28 februarie 1945 — Ora 6 plecare spre Zetva — 90 km, prin Brezno, Vidrova, Sihla, Lom, Drenyova, Deltva. Pantă lungă foarte grea prin brazi.
- 1 martie 1945 — Sosirea la Deltva, ora 4. Cantonament ca și sat mizerabil.
- 2 martie 1945 — Deltva — comună modestă, oameni neospitalieri. Ruși mulți.
- 3 martie 1945 — Carte poștală acasă, Aurel, Mișca.
- 4 martie 1945 — Populația pe drumuri, evacuați dinspre Deșova. Vai de ei pe frig, zăpadăși viscol.
- 5 martie 1945 — Trenul permisionar nr. 33 pleacă din Oradea luni și vineri la ora 8,55 — 100 kg.
- 8 martie 1945 — Plic sorei.
- 9—10 martie 1945 — Plecăm la Ociova prin Dubroi. Satul complet distrus. Nici-o casă nu este întreagă. Populația civilă evacuată din comună. Pustiu și sinistru.

- 11 martie 1945 — Cantonament bun. Concursul avioanelor.
- 15 martie 1945 — Același aspect al războiului: morți aduși de pe poziție. Lupte îndârjite. Artilerie furioasă.
- 17 martie 1945 — Plic acasă. Carte poștală sorei, lui Ioane. Bombardament în sat noaptea.
- 18 martie 1945 — Bombardament pe sat. Slt. Ștefănescu din Comp. 152 transmisiuni mort.
- 20 martie 1945 — Înlocuitor la comanda Companiei. Plic de la sora, fratele Vichi. Mărțișor de la clasa a VII-a a școlii din Vașcău. (Clasa la care Iuliu I Gavrilete a fost învățător).
- 21 martie 1945 — Plecăm la Zolna — 4 km. — Reparăm șoseaua fărâmată de două grenade. Seara de la 7 la 10.
- 22 martie 1945 — Zolna — timpul foarte frumos.
- 23 martie 1945 — A plecat domnul general Pretor Mangăru.
- 24 martie 1945 — Zolna, Sebedim, Becium, Cerin, Miciuna — 12 km. Regiune deluroasă, mai departe Horna Micima. Noapte cu lună, ziua soare și cald. Luptele pentru Banska-Bistrica.
- 26 martie 1945 — Plic de la sora. Plecăm înapoi: Horna Micima, D. Micima, Lukovica, Valka Luka, Rybory, apoi Goram, Hajniki, Kovacova — 17 km. Hipo și auto pe la Zvolen. La Kovacova sunt băi calde pentru reumatism, sulfuroase. Timp foarte frumos.
- 28 martie 1945 — Regiune frumoasă de șes cu dealuri primprejur presărate cu vite, sanatorii. Localități însemnate: Zvolen, Hajniki, Sliac, băi de inimă.
- 29 martie 1945 — Înc-o zi la băi. Scriu sorei.
- 30 martie 1945 — Deplasare: Kovacova, Turova — 17 km pe șosea bună pe o vale cu o vedere panoramică a lui Zvolen.
- 31 martie 1945 — Iar între munți — Turova.
- 1 aprilie 1945 — Ora 23 (31 martie) plec cu 15 oameni pentru cartiruire. Văi adânci: Turova, Breznica, Ihrac. Am mers peste dealuri f.f.f. grele.
- 2 aprilie 1945 — Ihrac — Cartiruire.
- 3 aprilie 1945 — Cantonament slab.
- 4 aprilie 1945 — Orele 22 (3 aprilie seara) cu mașina și 25 de jandarmi la Gumaica, poliția în oraș. Ajuns la ora 1, orașul arde. Nemții au dat foc aproape tuturor caselor. Oraș cu mine de aur, monetărie. Seara plec la cartiruire la Pyargy.
- 5—6 aprilie 1945 — De 5 zile mereu în deplasare, etape scurte n-am avut odihnă de fel, nici noaptea somn. Populația evacuată. Circulație aglomerată de la Pyargy la Turcik și Szklenu. Cartiruire la Szklenu. Urmărirea inamicului. Comandamentul și Compania de Poliție rupte în vreo 4 eșă-

- loane pe 15 km. Comuna e evacuată, casele bune nemțești distruse și arse. Foc și scrum.
- 7 aprilie 1945 — Szkleno — sat înstărit, nemțesc.
- 8 aprilie 1945 — Deplasare la Dubova — 8 km, sat întreg locuit. Oameni buni.
- 9 aprilie 1945 — Dubova — locuitori primitivi. Au sosit 63 de jandarmi noi.
- 10 aprilie 1945 — Reparăm un drum cu scânduri.
- 11 aprilie 1945 — Plecare. Dubova, Kalamenova, Slm. Pravna, Uricko, peste munți — 862 de m, foarte obositor — 20 km.
- 12 aprilie 1945 — Uricko — sat de munte înfundat, case frumoase de lemn. Părăsit de locuitori nemți.
- 13 aprilie 1945 — Ora 8 plecare 14 km la Gojdel, Gojdel sat lung de 4 km. Echipa de propagandă a Marinei ruse. Plăcut.
- 14—15 aprilie 1945 — Plecare cu auto — 150 km. De la orele 18 până a doua zi la orele 6. Itinerar: Gajdel, Nem. Pravno, Provanec, Nedejery, Brezany, Neepoly, Prieвина, Kos, Novaky, Vestenica, Banuce, Osvorice, Svirna, Iastrabia, Mnichova Lehota, Trenc Turna, Sedlicna, M. Rozvadre, Stančovke, Beckore, Trenc Bemeslovice, Mnesice, Nove Mesto, Vag, D. Smte, Moravske Liskovo. Slt. Gornescu rănit.
- 16 aprilie 1945 — Zi foarte frumoasă. Primăvară minunată. Mi-a venit înlocuitorul: Dl. Lt. Bobeica A. Am luat și decorația „C.R.“.
- 17 aprilie 1945 — Înlocuirea propusă pt. d. (indescifrabil). Citat prin Ordin de zi pe Divizie.
- 18 aprilie 1945 — Dl. General Vasiliu Rășcanu, ministru de Război decorează ofițerii și soldații Diviziei. Dl. ministru Vlădescu Răcoasa.
- 19 aprilie 1945 — Pleacă 23 jandarmi desconcentrați și plt. major Nic. Alexandru.
- 20 aprilie 1945 — Zi însorită de primăvară. Natură înverzită. Satul întreg, cu toată populația civilă acasă și pe stradă. A murit doamna Pecingine (O prietenă de familie din Vașcău).
- 22 aprilie 1945 — Inamicul rezistă și face mereu victime.
- 23 aprilie 1945 — Satul înșesat de armată. Jumătate din sat evacuat.
- 24 aprilie 1945 — Plic acasă la neamuri și la Dej. 2 plicuri de la sora.
- 25 aprilie 1945 — Moravske Lieskove, comună bună care n-a suferit nimic de pe urma războiului. Toți sunt acasă.
- 26—28 aprilie 1945 — Seara deplasare 8 km până la o fabrică de sticlărire fină. Trecem în Moravia (Protectorat). Haltă la Kvitna. Ora 15 plecare 15 km Strani,

- Karytna, Niunice. Comună mare frumoasă. Ora 11 plecare la Vlcnov — 10 km.*
- 29 aprilie 1945 — *Port original și foarte frumos.*
- 30 aprilie 1945 — *Pictor etnografic: Otto Ottomar. Fanfară seara.*
- 1 mai 1945 — *Zvonuri de pace. Mussolini asasinat, Hitler mort, Göering demisionat. Nemții nu capitulează la ruși. Donitz — Războiul continuă²⁸.*
- 2 mai 1945 — *Deplasare: Vlcnov, Veletiny, peste dealuri și păduri. Nedachlebice, Brescolupy — Apărarea localității.*
- 3 mai 1945 — *Comună frunțoasă ca toate celelalte, organizare model, oameni sobri.*
- 4—6 mai 1945 — *Dimineata ora 5 plecarea: Brescolupy, Sorony, S. Malenovice — 5 km de Zlin centrul fabricii Bata. Fabricile din toată regiunea formează complet. Totul este sub semnul modernismului. Localități, șosele, port (îmbrăcăminte), oameni. Cinste și organizare, disciplină cetățenească. La cimitir (model) înhumarea a 5 ostași. Învierea la comandament (noaptea de Paști). Liniște. Seara pe ploaie și toată noaptea în marș; până la orele 3 la Kosice.*
- 7 mai 1945 — *Kosice. Comună mare cu poliție la datorie. La castelul baronului Thun, orele 12, deplasare la Vicenovice.*
- 8 mai 1945 — *Cantonament slab. Seara: Capitularea Germaniei. Seară feerică.*
- 9—11 mai 1945 — *Deplasare după inamic pentru al dezarma. Parlamentari n-au avut cu cine trata. Itinerar: Vicenovice, Doloplany, Dobromlice, Kandra, Velsovice, Kolcice, Vranovice, Detkovice, Urcice, Alejnuri, Mislejovite — sate pustii. Dorm pe scândură. Continuarea marșului: Hartumice, Molenburk, Hoursko, Sosuvka, Sloup (biserică f. frumoasă), Narcice, Rajec (orașel) Dobrovița, Obora — 35 km. Cantonament la oameni. Bine. Deplasare: Iablonony, Skolice, Drvorica, Zbošlovec, Kunstat, Sikotin, Roszec — 10 km. Material de război împrăștiat și distrus pe șosea. Lesenovice, Prasetin, Stepanov, Bistrice. Continuare în pod după 30 de km.*
- 12 mai 1945 — *Deplasare tot pe jos. Nici nu mai pot scrie satele e care le străbătem. Locuitorii jubilează îmbrăcați de sărbătoare, muzicile lor cântă în piață. Dorm în casă bună. Drumurile presărate pe km întregi cu material de război dis-*

²⁸ Este o dovadă că informația de natură militară, dar nu numai, circula încă nestânjenită în armata română deși procesul de comunizare a României începuse. Armata încă nu începuse a fi contaminată. Dar nu va mai trece mult timp.

- trus de nemți. Avem unguri prizonieri. Am făcut și noi 2 căruțe și 6 cai din rămășițe. În sfârșit ajung Divizia la Racin.
- 14—15 mai 1945 — Am parcurs 150—200 de km. Ne-am oprit la linia de demarcație dintre noi și anglo-americani. Ostașii dorm în bivuac în pădure. Timp foarte frumos. Locuiesc cu lt. Emanoil Ionescu — compozitor²⁹.
- 16 mai 1945 — P.S. Sa Episcopul Nicolae al Orăzii vine în Divizie. Slujbă religioasă în careul frumos al Diviziei. Vine înlocuitorul meu, Juguleanu³⁰.
- 17 mai 1945 — Foarte cald. Lucrăm la propunerile de decolare ale companiei.
- 18 mai 1945 — Dl. General de Divizie C. Ionașcu inspectează divizia. Paradă militară cu muzică. Se întoarce lt. Gornescu.
- 19 mai 1945 — Se lucrează la bivuacul Companiei în corturi frumoase într-un ansamblu minunat estetic.
- 20 mai 1945 — Începe timp rece cu ploaie.
- 21 mai 1945 — Plouă. Rece.
- 22 mai 1945 — Timp urât.
- 23—24 mai 1945 — Lucrez la schița cu drumul Diviziei în ofensivă.
- 27 mai 1945 — Bivuacul Companiei terminat.
- 28 mai 1945 — Solda 99 407 lei. Dau declarație nouă. 84 000 lei acasă. În mână 15 407 lei.
- 29 mai 1945 — Sfîntirea troiței în bivuacul Companiei. Pomenirea eroilor jandarmi căzuți pe câmpul de onoare. Participă Divizia cu fanfară.
- 30 mai 1945 — Prezint schița domnului general (C. Ionașcu, comandantul Diviziei).
- 31 mai 1945 — Armata a IV-a aprobă desconcentrarea mea, mai stau până termin lucrarea.
- 1 iunie 1945 — Citat pe Divizie prin ordin de zi nr. 241 din iunie 1945.
- 2 iunie 1945 — Vizita domnului general Sefciuc și general Ionașcu la bivuac.
- 3 iunie 1945 — Am aprobarea Armatei ptr. plecarea în țară.
- 4 iunie 1945 — Înfrumusețarea bivuacului.
- 5 iunie 1945 — A 4-a săptămână la Racin.
- 6 iunie 1945 — Dir. Educație și Cultură din Ministerul de Război pentru democratizarea armatei.
- 7 iunie 1945 — Ordin de plecare în garnizoana de pace.

²⁹ Aflăm din însemnările lui Iuliu I. Gavrilete că armata română ajunge la linia de demarcație cu anglo-americanii, aspect mai puțin cunoscut în istoria celui de-al doilea război mondial.

³⁰ Informație conformă cu realitatea, Episcopul Nicolae al Orăzii a făcut o vizită pe front în mai 1945.

- 8 iunie 1945 — Decorat cu Ordinul „Steaua României“ cl. a V-a cu spade și panglică de Virtute Militară. O.Z. nr. 254 din 31 a V-a 1945.
- 9 iunie 1945 — După o lună de staționare pornim spre ȚARA. Vom mărșălui 25 de zile. Ora 19 Racin, Polinicka. Staționăm obligatoriu din cauza unei coloane rusești.
- 10 iunie 1945 — Ora 4 plecare, cu ploaie Mesto Zdor. Seara continuăm la Bratislavka — 40 km.
- 11 iunie 1945 — Bratislavka, inspectia domnului General (!!!) în cantonament. Colind prin regiune ptr. siguranța culturilor (!!!)
- 12 iunie 1945 — Plecare. Zdarec, Tirnov, Kurin, Ivanouce — 30 km. Ploaie. Dorm de la 2 noaptea în trăsura.
- 13—14 iunie 1945 — Plecare — orele 15. Kralpole, Brno. Defilare la Brno. Oraș mare, modern, f. frumos. Populația manifestează. În continuare Austerlitz (Slavkov), toată noaptea în trăsura. Staționăm la cota 403 în pădure.
- 15 iunie 1945 — Ora 9 plecare prin Hadonin — Holic (apa Morava), în Slovacia la Rybky, ora 2.
- 16 iunie 1945 — Rybky. Ne mutăm în parcul din Rahov. Casă f. bună la administratorul moșiei.
- 17 iunie 1945 — Staționare. Caii stau bine. Căldură.
- 18 iunie 1945 — Staționare. Plec la Companie la Oresko.
- 19 iunie 1945 — Staționare. Plec la Divizie la Hlbaka.
- 20 iunie 1945 — Ora 9 plecare: Senica, Iablonica, casa pădurarului, 2 km. N. Nadaș, Frumos.
- 21 iunie 1945 — Ora 5 plecare prin Trnava (oraș cu vechime culturală și bisericăscă), stăm la o fermă. Șes.
- 22 iunie 1945 — Ora 4 plecare: Iona Majer, Brckony, Trakovice, Hlaborec, Nitra, Stitany.
- 23 iunie 1945 — Orele 6 Stitany, Gyemes, Zlate Moravce, Kozarovce, Cartiruire f. bună. Gazdă minunată.
- 24 iunie 1945 — Frumoasa Elenca. Aniversare de 20 de ani. Radio. Rusaliile în familie.
- 26 iunie 1945 — Ora 4 plecare 40 de km la cătunul Kekske Varbec, prin Ledeny, Nemet, Borok.
- 27 iunie 1945 — Staționare. Plouă.
- 28 iunie 1945 — Ora 3.30: încă 35 de km până la Balassagyarmat, oraș pe frontiera ungaro—cehoslovace. Gazdă bună.
- 29 iunie 1945 — Ora 3.30 plecare la Karancsóg. Plouă.
- 30 iunie 1945 — Ora 4 plecarea la Kis Terenke, Trecem prin regiune minieră: fier, cărbune. Staționăm la ferma baronului Sajnoși care e la Arad.
- 1 iulie 1945 — Staționare. M-ții Matra. Sălaș bun la biserica protestantă.

- 2 iulie 1945 — *Staționare. Plec la divizie; de acolo mă atașez Companiei a 3-a la plt. 34, schimb pe lt. Jugureanu.*
- 3 iulie 1945 — *Plouă mult — Matra Novak — cărbuni. Péter-vósora. Toată ziua plouă.*
- 4 iulie 1945 — *În miezul nopții plecarea: Bakta, Eger, Mezőkövesd — 50 km. Ne-a surprins o ploaie torențială.*
- 5 iulie 1945 — *Ora 5 plecarea: Mezőkcsót — 38 km. Pusta.*
- 6 iulie 1945 — *Staționăm cu P.C.!!!, Divizia. Comună mare specific de șes. Lipsuri mari în economie.*
- 7 iulie 1945 — *Staționare. Vis dr. Popovici. Soldă 99 306. Am 107 000 lei. Seara plec la podul de la Arakto.*
- 8 iulie 1945 — *Termen de încercare: trecerea Tisei, Csege, Egyek, Tisa-Föld, Tisa Szőlös, — 45 de km. Sat bun.*
- 9 iulie 1945 — *Plecare — Tisa Szőlös, Abód, Szolok, Kuns-egyes. Dorm în aer liber. Caracter specific de pustă.*
- 10 iulie 1945 — *Plecare 5,30 — Kenderes, Kisújszálás, Puzta-eresg, 38 km. Colonie.*
- 11 iulie 1945 — *Ora 6 — Devaranya, Körösladány, — 30 km. Gazda Rácz Imre, Ferencz József utca 10 sz.*
- 12 iulie 1945 — *Comună mare bogată. Curtea parc.*
- 13 iulie 1945 — *Köröstarcsa, Mezőberény, Békés, (oraș), P.C. Divizie în parc. Lume bună. Înfrățire română maghiară. Match de fotbal.*
- 14 iulie 1945 — *Pat, Bivuac în islaz.*
- 15 iulie 1945 — *Ora 3: Gyula. Trecerea frontierei în România. Emoție (ora 9,30). Oameni buni, primitivi, gospodari, Vărșand.*
- 16 iulie 1945 — *Piață. Belșug în păsări. Numele Gavrilete în Grăniceri, Otlaca, Șiclău (plasa Chișinău Criș).*
- 17 iulie 1945 — *Seara la domnul Botișel, masă cu vin. În piață belșug, dar scump, 41 de mii ptr. un șifon. Ora 16 plecare prin Nădab la Cinteii.*
- 18 iulie 1945 — *Ora 9,45 plecare: Zărând, Seleuș, Ineu. Comună mare cu frumoase perspective în viitor.*
- 19 iulie 1945 — *Căzărmi moderne la Macrea. Nădușală mare. Toată seara am suportat.*
- 20 iulie 1945 — *Caniculă, care pentru deplasarea noastră a fost destul de bună. Recolta deplorabilă.*
- 21 iulie 1945 — *Forme ptr. plecare la Constanța ptr. demobilizare.*
- 22 iulie 1945 — *Ora 5 cu renul la Sântana, ora 14 Oradea la verișoara.*
- 23 iulie 1945 — *Seara la ora 8 văd Vașcăul și familia după mai bine de un an de despărțire.*

- 24 iulie 1945 — **VAȘCAU**
- 26 iulie 1945 — *Las 100 000 acasă; 71 500 la mine. Ora 5, plec la Constanța. Sora la Oradea.*
- 27 iulie 1945 — *Ora 10,55 cu rapidul Curier.*
- 28 iulie 1945 — *Ora 14 sosesc la București la familia Grozea.*
- 29 iulie 1945 — *București.*
- 31 iulie 1945 — *Ora 6,50 plec la București. Ora 15 la Căminul ostașului.*
- 1 august 1945 — *Ora 18,25 cu rapidul până la Cluj.*
- 2 august 1945 — *Ora 13 la Cluj. Seara la 9 ajung la Dej. Bubica nu-i acasă.*
- 4 august 1945 — *Vine Bubica de la Băbdiu. Mă obligă să stau mai mult.*
- 5 august 1945 — *La biserică pe corso. Seara: dl. Ciochină.*
- 6 august 1945 — *Cu Bubica la Băbdiu, la casa bătrânească, la biserică.*
- 7 august 1945 — *Înapoiere la Dej, pentru a fi de față la intrarea armatei române în Dej. Ceremonial mare, defilare, serbare în parc, bal.*
- 8 august 1945 — *Odihnă. Cunoștințe: dna. Mariana, dș. Lenuța, Cezar, Vasile Gălgău.*
- 9 august 1945 — *Ora 2,30 plecare acasă. Ora 7 Cluj, Ora 11 cu Rapidul la Oradea (ora 16).*
- 10 august 1945 — *Ora 9 cu trenul la Careii Mari. La Săcuieni cu Todan și soția. Ora 18 la Carei. Lt. Păun comandantul gărei.*
- 11 august 1945 — *Carei. Vizitez parcul și castelul grofului Karoly István. Frumos. La Oradea noaptea la ora 2.*
- 12 august 1945 — *Pe jos până la Velența, Oradea.*
- 13 august 1945 — *Cu trenul spre Vașcău (mă întâlnesc cu Lișcu) Desconcentrat.*
- 15 august 1945 — *Bal. Corul Beiuș. Eleva Panti are o voce vi-guroasă.*
- 19 august 1945 — *Nunta lui Alex. Coroi.*
- 20 august 1945 — *Curățim locuința școalei.*
- 23 august 1945 — *Sărbătorirea armistițiului.*
- 24 august 1945 — *45 000 plus 61 000. 15 000 acasă. Pantofi sorei.*
- 26 august 1945 — *Părintele Hirțea la noi. Nița acasă o seară.*
- 28 august 1945 — *Bubica — aniversarea nașterii — 23 de ani.*
- 29 august 1945 — *Nelica, idem, 18 ani.*
- 30 august 1945 — *Mutat în noua locuință la școală.*
- 31 august 1945 — *Sfeștanie la noua locuință cu preotul Hirțea Terebenț.*

- 15 septembrie 1945 — *Din nou la școală.*
 7 octombrie 1945 — *Serbare și balul Căminului cultural. F. reușit.*
 14 octombrie 1945 — *Dș. Porje Viorica.*
 27 octombrie 1945 — *Conferința învățătorilor la Vașcău.*
 25 noiembrie 1945 — *Cerc cultural la Vașcău.*
 29 noiembrie 1945 — *Porc — 65 kg.*
 8 decembrie 1945 — *Purceii — 220 000 lei.*³¹

UN CITOYEN DE BIHOR PARTICIPANT

A LA DEUXIEME GUERRE MONDIALE: LE CAPITAIN IULIU I. GAVRILETE

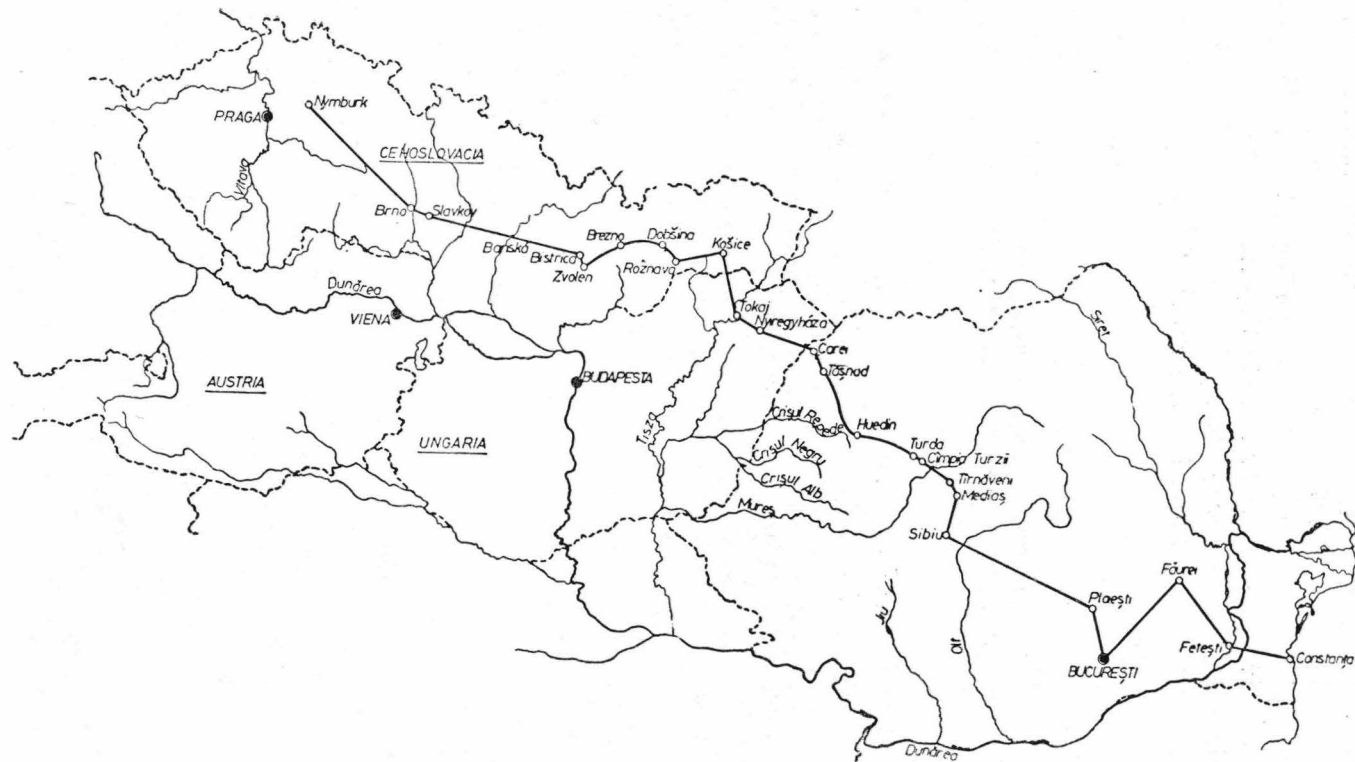
Résumé

Cet article constitue un commencement. Il a comme but le démarrage de la reconstitution des années de guerre vécues par Iuliu I. Gavrilete dans le Vașcău natal et sur le front, pendant le deuxième guerre mondiale.

Ses memoires, notées avec soin dans quelques calepins — dont un est en train d'être publié — nous conduisent sur les traces de l'instituteur Gavrilete, à partir de la ville de Constantza, le lieu de son incorporation, jusque dans La Tchèque, à la ligne de démarcation avec les anglo-américains.

Ses notes sont tres intéressantes et elles nous permettent de découvrir le monde des militaires roumains de la deuxième guerre mondiale.

³¹ *Carnețel de însemnări, idem.*

Drumul Diviziei a 9-a Infanterie, Armata a IV-a română, în al doilea război mondial, din care a făcut parte și bihoreanul Iuliu I. Gavrilete.